

Av. Taner SAVAŞ

hukuk köşesi

KAPATILAN BELDE BELEDİYELERİNİN MAHALLİ İDARE SEÇİMLERİNDEKİ HUKUKİ STATÜSÜ

06.03.2008 tarihinde kabul edilen 5747 sayılı kanunla yeni ilçeler kurulmuş, TÜİK tarafından yapılan sayıma göre nüfusu 2000'nin altında kalan beldeler kapatılarak köye dönüştürülmüştü. Kapatılan beldelerin yerel seçimlere köy olarak mı, belediye olarak mı katılacakları yolundaki başvurular konunun yüksek yargı organları nezdinde tartışılmasına neden oldu.

Beldelerle ilgili gelişmeler, her ne kadar siyasi gibi görünse ve daha çok siyasetçiler tarafından değerlendirilse de, farklı yüksek mahkeme kararlarına konu olması bakımından hukuki irdelemeyi gerekli kılmaktadır. Bu gelişmeler kuşkusuz ki, hukuk fakültelerinde ve öğretilerde tartışılacaktır. Bu nitelikteki her tartışma da hukukumuzu biraz daha ileriye taşıyacaktır. Beldelerin kapatılmasına neden olan, 5747 sy. kanunun geçici 1.m.sinin birinci fıkrası. Maddeyle TÜİK tarafından yapılan sayımda nüfusu 2000'nin altında çıkan beldelerin, ilk genel mahalli idareler seçiminden geçerli olmak üzere köye dönüştürülmesi öngörülmüştür. Konuyu yüksek yargı önüne taşıyan ilk gelişme, Ana Muhalefet Partisi tarafından yasa hakkında açılan iptal davası. İptal davasında, TÜİK tarafından yapılan sayımda nüfusu 2000'nin altında çıkan bazı beldeler tarafından sayım işlemine karşı dava açıldığı, kanunun idari işlem hakkında açılan davayı etkisiz kıldığı, bunun da yargı kararlarını işlevsiz hale getireceği, dolayısıyla kuvvetler ayrılığı ve hukuk devleti ilkesine aykırı olacağı iddia edilmişti. Bu nedenle, nüfusu 2000'in altında olan beldelerin, Belediye Kanunu'nda öngörülen idari işlemlerle kapanması gerektiği, kanunla kapatılmasının, anayasaya aykırı olacağı ileri sürülmüştü. Anayasa Mahkemesi (AYM) dava hakkındaki kararında, geçici 1.m. dışındaki maddeler için iptal istemini reddetti. Geçici 1.m. ile ilgili kararında; maddeye, nüfusu 2000'in altına düşen beldelerin ilk mahalli idare seçiminden geçerli olmak üzere köye dönüştürüldüğü, düzenlemenin, TÜİK tarafından gerçekleştirilen nüfus sayım sonuçlarına dayandığı, ancak sonuçların ilgili beldelere yazılı olarak bildirilmediği, Resmî Gazete'de yayımlanmadığı, bu sonuçlara karşı bazı beldelerin nüfus sayım sonuçlarının iptali istemiyle dava açtığı, bu beldeler hakkında Belediye Kanunu'nda öngörülen prosedürün uygulanması gerektiği belirtilmiştir. Yüksek mahkeme, bu düşüncelerle beldelerin en geç 5747 sayılı kanunun Resmî Gazete'de yayımlandığı 22.3.2008 tarihi itibarıyla işlemde haberdar olduklarının ve idari dava açma sürelerinin de bu tarih itibarıyla başlayacağını kabulü gerektiğini benimseyerek geçici birinci maddenin dava açan beldeler yönünden iptaline karar vermiştir.

Mesele Kozanlı Belediyesi tarafından, 5747 sayılı kanunun uygulanmasına ilişkin genelgenin iptali istemiyle Danıştay'a

taşınmış, Danıştay, AYM kararına da değinmiş, AYM'nin geçici 1.m. ile ilgili iptal kararıyla yeni bir hukuki durumun ortaya çıktığını, sayım işlemine karşı dava açma süresinin ortaya çıkan yeni hukuki durumdan, diğer bir ifadeyle AYM kararının yayımlandığı tarihten itibaren başladığını, TÜİK tarafından açıklanan seçim sonuçlarına karşı dava açan beldeler açısından geçici 1. m.nin uygulanamayacağını belirtmiştir. Yüksek mahkemenin gerekçeli kararında TÜİK sayım sonuçlarının Resmî Gazete'de yayımlanmadığı, beldelere tebliğ edilmediğine de yer verilmiştir. Danıştay'a göre, 5747 sayılı kanun yürürlükteyken beldelerin sayım işlemine karşı dava açarak seçimlere 'belediye' olarak katılmalarını sağlamalarına imkân verilmemiş, beldeler, AYM'nin yasa hakkındaki iptal kararıyla bu hakka kavuşmuş olmaktadır. Bu nedenle, beldeler bu hukuki durumu değiştiren AYM kararının Resmî Gazete'de yayımlanmasından sonra dava açma hakkına sahip olmuştur.

YSK, Danıştay kararına paralel olarak, TÜİK sayım sonuçlarına karşı AYM kararının resmi gazetede yayımlandığı tarihten itibaren 60 gün içerisinde iptal davası açan beldelerin, belediye olarak yerel seçime katılacağına karar vermiştir.

Ne var ki, tüm bu gelişmeler, kamuoyuna Danıştay ve YSK'nın, AYM'yi tanımadığı şeklinde yansıtılmıştır. Aslında AYM kararıyla, Danıştay kararı arasındaki tek fark, TÜİK sayım sonuçlarına karşı dava açma süresinin başlangıç tarihidir. Dolayısıyla, AYM tarafından iptal edilen bir yasa hükmünün, Danıştay'ca uygulanması ya da iptal kararının tanınmaması gibi bir durum söz konusu değildir. Unutulmamalıdır ki, AYM ile Danıştay arasında astlık-üstlük gibi bir ilişki yoktur. Her iki mahkemenin alanları farklıdır. Anayasanın 148.m.sinde AYM'nin görevi "Kanunların, KHK'ların ve TBMM İçtüzüğü'nün Anayasaya ... uygunluğunu denetlemek" olarak, 155.m.de Danıştay'ın görevi "İdari uyumsuzlukları çözmek" olarak sayılmıştır. Bir idari işleme karşı yapılacak iptal davasının hangi tarihten itibaren başlayacağını yorumlamak da bize göre Danıştay'ın görevidir.

Bu anlamda, Danıştay'ın dava açma süresinin başlangıcı açısından farklı bir görüş benimsemesini, AYM'ye karşı gelmek olarak nitelenebilir. Kuşkusuz ki, mahkeme kararları da tartışılacaktır ve az önce ifade ettiğimiz üzere bu tartışmalar hukukun gelişmesine katkıda bulunacaktır. Ancak, bu işin hukukçulara bırakılması ve mahkeme kararlarının siyasi düşüncelerle değil, hukuki ölçütlere dayanarak eleştirilmesi gereklidir. Aksi takdirde, kararın hukuki dayanaklarını ele almadan "bu karar siyasi" gibi değerlendirmeler yapıldıkça hepimize bir gün lazım olacak yargı kuruluşları büyük yara alacak, adalet duygusu zedelenecektir.